

Hondakinak

ULA IRURETAGOIENA

Hondakinak etorkizuneko material berriak dira. Iragarki *marketine-roa* izan daiteke, baina diseinu eta eraikuntzaren ikerketa munduan sormen bideak irekitzeko aukerak ekarriko ditu, dudarik gabe. Europako hondakinen legedia zorrotz jarriko dela iragartzean, nolabait ulertarazten da hondakin industrial eta organikoak zaborrera bota edo erretzen jarraitzea ez dela aukera bat. Drama bat da erabilgarria izan daitekeen materiari erabilgarritasunik ez aurkitzea. Materialaren bizi-zikloaren iraupena eta kudeaketa, eta ekonomia zirkularrean txertatzea, produktuaren kalitatearen parametro bilakatzen dira. Hondakinak hondakin izateari utzi behar diola eta irudimena erabil dezagun eskatzen ari zaizkigu, materiari bizi berriak asmatzeko.

Bio-materialen ikerketa eta prototipatzearen historia-aroan bizi gara, baina ohitura bilakatzen ari da hondakinak material gisa erabiltzea. Arrozaren oskolekin zementu bat eta muskuiluen oskolekin bio-hormigoia. Balearretan poseidon belakia berreskuratzen hasi dira, isolamendu akustiko eta termiko bikaina baita. Belakia, tokiko baliabide bat, arkitektura bernakularrak erabilia baina industrializazioak ezgaitu zuena. Industriak eskaintzen dituen material sintetikoekin liluratu gara ekoizpen eta instalakuntza azkarra bermatu dutelako, kantitate handietan ekoizten delako prezioen jaitsiera handiarekin... baina akaso material merkeen historia-aroa atzean uzten ari gara...

Basque Biodesign Center-ak latxa ardiaren artilea biomaterial bihurtzeko ikerketan dihardu. Ardien ilea baliabide handia da baina garbiketa hain da garestia, debekaturik egon arren artile gehiena erre egiten dela. Artileak espazioko hezetasuna harrapatzen du eta isolatzaile bikaina da, baina oraingoz ez ditu eraikuntzako kalitate eskakizunak betetzen.

Biomaterialekin sortzaileok dugun zeregina zoragarria da, tokikoari so egitea eskatzen duelako sektore desberdinetako begiradak zeharkatuz, hondakinik gabeko fikzioak espekulatzen. ●

EH BA

Lasserre edo *betiko leloaren betiko leloa*

JENOFA BERHOKOIRIGOIN

Egoerak bere horretan segituz gero, Euskal Hirigune Elkargoak ez du izenpetuko EEP Euskararen Erakunde Publikoa osatzeko hitzarmen berria. Orain artekoa urte hondarrean bukatuko denez, baliteke 2026an ofizialtasunik gabe izateaz gain, hizkuntza politika bideratzeko egitura publikorik gabe izatea euskara. Hemen zifren dantza labur bat, larritasunaz ohartarazteko: euskal hiztunak %20,1 dira Lapurdin, Baxenabarren eta Zuberoan –Iparraldeko biztanleriaren %37 biltzen dituen Baiona-Miarritze-Angelu hirigunean %8,4 dira-. Eta erabilerari dagokionez: %21,5ak du euskara erabiltzen –frantsesa bezainbat edo gehiago, haatik, soilik %7,1ak-, eta Baiona-Miarritze-Angelun, berriz, %9,6 dira –frantsesa bezainbeste edo gehiago, %1,9k-.

2023ko udan, hizkuntza politikarako beharrak zehazterakoan, partaide bakoitzak (Elkargoak, Departamenduak, Eskualdeak eta Frantziako Gobernuak) 650.000 euro gehiago eman beharko lituzkeela ebartzituen –adostasunik ezenez, 300.000 eurora jaitsi zuten-. Jakin behar da 2017az geroztik ez dutela xentimo bakar batez ere emendatu. Duela hiru aste Parisek jakitera eman zuen 100.000 euro gehiago besterik ez dituela gehituko. Euskal Elkargoak biharamunean erantzun zion baldintza horietan uko egingen liokeela hitzarmenari. Egoeraren larritasuna ikusita, are mingarriagoak dira Departamenduko lehendakari Jean-Jacques Lasserrek euskalgintzakoei egindako adierazpenak: euskararen “instrumentalizazioa” egiteaz gain, “Euskal Herriko bakearen suntsitzaile” gisa sailkatu ditu. *Euskarari trufarik ez* lelopean, Departamendutik Gobernuari presioa egiten aritu izana salatu zutelako uztailaren 7an. Baina, nork ez du oraindik ezagutzen Lasserre? Hemerrotekara jo eta ezin uka Euskal Herriaren eta euskararen aitoritzaren bidean beti izan dela oztopo nagusietariko bat bidaxundarra, frontalki aurka eginda, aldeko mugimendutik urrunduta edota *statu-quo*-a bermatzeko isileko lana eginda. Ipar Euskal Herrian euskararen kontrako diskurtsoa “politikoki ez zuzena” bihurtu zaigun arren (diskurtsoa eta ekintza bi dira... ados gara, hori beste aldi baterako), bakar batzuk segitzen dute beraienean eta Lasserre horietarikoa izateak guti gaitu harritzen.

Deiadarra jo du euskalgintzak. Baina nora arte heldu zaigu oihartzuna? Zenbat jende batuko ginatke egoera salatzen manifestazioa egingen balitz Baionan? Herri gisa, zazpiak bat eginda beteko genituzke karrikak? Krisi potolo hori desblokeatzen laguntzeko lanean badabiltza Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza Politika arlokoak? Nafarroakoak? *TindEHER* gisakorik ba al dago hiru instituzioen artean? Lasserre ez da aldatzen, Paris ez da aldatzen... eta Ipar Euskal Herriak ere berdin segitu beharko du: herri-presioan. ●